

Ob začetku novega šolskega leta

Tudi za slovenske učence in dijake na Tržaškem in Goriškem so se ta teden odprla šolska vrata in se je začelo novo šolsko leto. Gre za pomemben dogodek, saj se za našo mladino pričenja obdobje dela, med katerim bo oziroma bi morala vsestransko dozorevati in se tako pripravljati na nadaljnje življenjske preizkušnje.

Za tiste učence in učenke, ki prvič stopajo čez šolski prag, je ta teden še posebej pomemben, saj se začenjajo seznanjati z novimi pojmi, zlasti s pojmom dolžnosti, s čimer je seveda konec njihove dosedanje brezskrbnosti, ko so starši oziroma ostali družinski člani zanje skrbeli v vseh pogledih. Otroci se gotovo vsega tega ne morejo povsem zavedati in ena izmed važnih nalog vzgojiteljev je prav ta, da svoje učence takorekoč mimogrede uvajajo v novi svet, v resnično življenje, kjer nimaš samo pravic, temveč tudi in predvsem dolžnosti: do sebe in do družbe.

Za vsako narodno skupnost je šola nedanostljiva ustanova. Zato razumemo, kako vsaka moderna država posveča šoli največjo pozornost in določa ustrezna finančna sredstva v svojih proračunih. Šola pa je za manjšinsko narodno skupnost, kakršna je naša, naravnost življenjske važnosti, saj si niti ni mogoče predstavljati obstoja in nadaljnega razvoja narodne manjšine brez primerne šolske mreže, od osnovnih do srednjih šol vseh vrst in stopenj. Slovenci na Tržaškem in Goriškem smo slovenski šoli v vsej povojni dobi posvečali največjo pozornost in skrb, od državnih oblasti pa vztrajno in odločno zahtevali enakopravnost na področju šolstva. Pri tem je treba priznati, da dolga leta ni bilo za naše zahteve posluha pri pristojnih oblasteh, saj je Italija do pred nekaj leti tako v Trstu kot v Gorici dejansko »upravljala« stanje, ki ga je naša leta 1947 oziroma leta 1954, kar pomeni, da je na šolskem področju obveljalo stanje, ki je nastalo tik po koncu svetovne vojne, za časa zavezniške vojaške uprave. Šele pred nekaj leti so se začele razmere nekoliko spreminjati, čeprav je res, da na šolskem področju stanje še vedno ni zadovoljivo, da ne omenjamo položaja v videmski pokrajini, kjer Slovenecem sploh zanikajo pravico do šol v materinem jeziku.

Ko se te dni pri nas odpirajo šolska vrata, ne moremo molče mimo pomembne obletnice. Ne smemo namreč pozabiti, da po-

dalje na 8. strani ■

Demokracije ni mogoče obvarovati z nasiljem

11. septembra pred desetimi leti je vojaški državni udar zadal smrtni udarec strankarski koaliciji Ljudske enotnosti, ki je vladala Čilu od 4. septembra 1970. Bil pa je to tudi smrtni udarec za dolgoletno tradicijo demokratičnega parlamentarizma, po kateri se je Čile odlikoval v politični panorami južnoameriškega podkontinenta.

Kako je do tega prišlo? Slovensko in italijansko, dnevno in periodično časopisje, po katerem običajno segamo Slovenci v Italiji, je ob pravkar minuli desetletnici že obudilo k spominu marsikatero podrobnost 1.014 dni trajajočega obdobja Allendejevega predsedništva. Naj zato tu podamo samo nekatere ugotovitve splošnejšega značaja.

Najprej velja poudariti, da vlade Salvadora Allendeja niso mogle nikoli računati z zanesljivo večino v čilskem parlamentu. Na predsedniških volitvah 1. 1970 je koalicija Ljudske enotnosti, ki so jo sestavljali komunisti, socialisti, socialni demokrati in radikalci, dosegla le 36 odstot-

kov glasov. In čeprav je res, da je na političnih volitvah marca 1973 napredovala za 7 odstotkov glasov, še zdaleč ni dosegla absolutne večine. Odtod krhkost Allendejevih vlad, ki so bile prisiljene iskati podporo zunaj vladne koalicije. Na začetku je Allendeju to podporo nudila Krščanska demokracija, kasneje pa mu jo je tudi zaradi maksimalističnih teženj vladnih strank odvzela, tako da je 4. septembra 1973, teden dni pred vojaškim državnim udarom, čilski parlament proglasil nezakonitost Allendejeve vlade, ki pač ni razpolagala s parlamentarno večino, kljub temu pa ni hotela odstopiti. K čedalje glasnejšim zahtevam skrajne desnice, naj nastopi vojska in razreši anormalni politično-parlamentarni položaj, so se pričeli pridruževati čedalje obsežnejši krogi same Krščanske demokracije. In vojska je 11. septembra res nastopila.

Ali je to vse, kar je pomembnejšega mogoče ugotoviti ob rdečem zatonu čilske

■ dalje na 8. strani

Pričakujemo, da bo demokratična Italija čimprej sprejela zakon o globalni zaščiti

»Vodimo politiko čim boljših odnosov z vsemi sedmimi sosedmi in z večino njih se nam je posrečilo tudi odpraviti mnoga bremena preteklosti. Manjšinski problemi so pri vseh naših sosedih (kot v vsej Evropi in v svetu) ostali še vnaprej odprti in bodo še dolgo preizkusni kamen resnične demokratičnosti in humanizma«. Tako je med drugim dejal znani slovenski politik Mitja Ribičič, ki je bil slavnostni govornik na proslavi 40-letnice ustanovitve IX. korpusa NOV Jugoslavije in zgodovinskega sklepa o priključitvi Primorske in Istre Jugoslaviji. Proslava je bila v nedeljo, 11. t.m., v Novi Gorici.

Potem ko je govornik omenil bolgarsko zanikanje makedonskega naroda in albansko netenje iredentizma znotraj Jugoslavije, je takole nadaljeval: »Mi nudimo vsem sosedom odprto mejo za svobodno gibanje ljudi, za organizirano gospodarsko sodelovanje, za prepletanje kulturnih in drugih dobrin. Odprta meja je naša stalnica, želja in princip, omejevalni ukrepi so lahko le začasni in jih moramo ukiniti, ko izgubijo svoj ekonomski, fiskalni namen. Sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo je lahko zgled dobrih odnosov. Dokončna ureditev

meje je namreč učinkovito prispevala h kvalitetno novim odnosom. Osimski sporazumi so odprli nove možnosti za razvijanje vzajemno koristnega sodelovanja, še posebej obmejnega prebivalstva. Demokratične stranke in italijanska vlada so tudi z razumevanjem sprejele naš program gospodarske stabilizacije in napore za saniranje zunanje likvidnosti SFRJ«.

»Zaradi vsega tega še toliko bolj motijo — je nadaljeval Mitja Ribičič — izbruhi fašističnega divjanja in neodgovornega nasilja proti Slovincem. Pričakujemo, da bodo italijanske državne oblasti poslej preprečile taka ravnanja, ki kršijo ustavo republike Italije in ne spoštujejo obvez vseh članic Organizacije Združenih narodov, da bodo na svojih tleh izkoreninile ostanke zločinskega položaja in občasnega zapiranja meje, še bolj pa zaradi nerazumljivega italijanskega omahovanja pri sprejemanju zakona o globalni zaščiti slovenske narodne skupnosti. Pričakujemo, da bo demokratična Italija čimprej sprejela tak zakon o globalni zaščiti slovenske narodnosti skupnosti v Italiji, ki bo naši narodni manjšini zagotavljal nemoten obstoj in vsestranski razvoj«.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 18. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Veliki orkestri; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Mladinski oder: »V puščavi in goščavi«; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Počitnice... počitnice«; 12.40 Jugoslovanski skladatelji lahke glasbe; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz arhiva in tedenskih oddaj — Salvatore di Giacomo: Assunta Spina. Drama; 17.00 Šport — Prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 19. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj. Gost v studiu: Angelo Cracina; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Naš avto. Pripravlja Vojmir Tavčar; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s tekmovalni in revij; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 20. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pogovori. Pripravlja Lida Turk; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 12.00 Ob stoletnici organiziranega glasbenega šolstva na Slovenskem. Pripravlja Aatjana Rojc; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 14.35 Poeti rocka; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 17.40 Dan Treton: »Zvok je brez teže«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 21. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Po svetu sem in tja. Pripravlja Miladin Černe; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Zvezdniki našega časa; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije. Pripravlja Marino Vertovec; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 22. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj. Gost v studiu: Viljem Černo; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Opoldanski zbornik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 14.35 Diskoteka; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi. Pripravlja Vlasta Bernard; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 23. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar. Pripravlja Sonja Milič; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Opoldanski zbornik; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba: slovenske umetne in ljudske pesmi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Od ekrana do ekrana; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi. Pripravlja Pavle Merku; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 24. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 »Bom naredi st'zdice, čjer so včas b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 »Počitnice... počitnice«; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Na mogočni proslavi v Novi Gorici:

Uresničevanje stabilizacijskih nalog velika preizkušnja

Večtisočglava množica se je v nedeljo, 11. t.m., udeležila v Novi Gorici proslave ob 40-letnici sklepa o priključitvi Primorske in Istre Jugoslaviji ter ustanovitve IX. korpusa NOV Jugoslavije. Na proslavi, ki je bila pred palačo novogoriške občinske skupščine, je bilo nad 9 tisoč borcev posameznih enot IX. korpusa in prekomorskih partizanskih brigad. Sodelovali so pevci, godba milice iz Ljubljane ter recitatorji.

Ob tej priložnosti je imel pomemben govor član predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Mitja Ribičič. Slavnostni govornik se je najprej spomnil zgodovinskih dogajanj pred 40 leti na Primorskem in v Istri ter o tedanji množični vstaji primorskega ljudstva dejal, da je imela tri značilnosti: veliko enotnost ljudstva, privrženost Jugoslaviji ter občečloveško, humano naravo.

Ko je omenil sedanji mednarodni položaj, je Mitja Ribičič opozoril na nevarnost tekme v oboroževanju, zlasti na področju jedrskega orožja in raket, ki jih »ni moč več niti obvladati«. »Obe veliki sili sta v

do vseh sosedov. Zaradi važnosti govornikovih izvajanj objavljamo ta del govora na prvi strani lista.

Ribičič je zatem obravnaval sedanji položaj v Jugoslaviji, pri čemer se je spet povezal z dogajanjem pred 40 leti, ko se je »na temelju samoodločbe suverene nacionalne države oblikovala zvezna Jugoslavija«. »Velikim, je poudaril govornik, se je sicer posrečilo preprečiti popolno uresničenje samoodločbe slovenskega naroda, združitve celotnega slovenskega narodnostnega ozemlja in ustrezno rešitev položaja mesta Trst, niso pa mogli premakniti novonastale večnarodnostne jugoslovanske skupnosti z njene samosvoje socialistične in neodvisne poti«. »Ta široka cesta je imela dve vzporednici«, je naglasil govornik. »Na prvi smo oblikovali demokratični samoupravni socializem kot alternativo stalinistični vladavini, in na drugi neuvrščenost, kot alternativo blokom in dominaciji centrov politične, vojaške, finančne in vsakršne oblasti nad narodi in državami«. S tema dvema pridobitvama, samoupravljanjem in neuvrščenostjo, živimo danes v svetu, polnem nasprotij in nevarnosti. Delamo v neugodnih gospodarskih okoliščinah, se borimo za premagovanje gospodarske krize, ki je zajela tudi naše gospodarstvo, borimo se za mir na naših mejah, za varnost v Evropi, za socializem kot svetovni proces. Zavedamo se da se moramo kot za časa NOB opreti na lastne sile, da moramo varčevati, trošiti samo to, kar ustvarimo, se ekonomsko osamosvojiti, se otresti velikih dolgov, odpraviti mnoga neskladja, predvsem pa bolje in kvalitetneje delati, se organizirati in v delo vključevati znanost in znanje«.

»Jugoslavija je ena redkih držav v svetu, je proti koncu svojega govora dejal Mitja Ribičič, ki ima jasno začrtan temeljit program stabilizacijske gospodarske politike, a ta ne obsega le vsote državnih administrativnih omejitev, pač pa odpira v novih ekonomskih mednarodnih pogojih tudi nove razsežnosti in možnosti za naše prodore in uspehe. Ta program je celovit in sega na vsa področja človekovega ustvarjanja in odnosov. Ta program zahteva menjanje naših navad in razvad, spoštovanje dela in znanja, ustvarjenih vrednot in vrednosti, zahteva naslonitev na lastno in ne na tuje delo, na lastna ne pa na tuja sredstva, zahteva moralno trdnost vse družbe in slehernega posameznika. Uresničevanje stabilizacijskih nalog je velika preizkušnja za vse naše politične in samoupravne organizacije — za komuniste, za generacijo partizanov in aktivistov OF in za mladi rod, ki v svojem interesu prevzema zgodovinsko odgovornost za nadaljnji razvoj samoupravne demokracije, za napredek in varnost domovine«.

Zborovalce je nato v italijanščini pozdravil nekdanji poveljnik brigade Garibaldi Natisone Mario Fantini — Sasso iz Tržiča; v imenu Hrvatske pa je spregovoril Milan Klobas.

35-LETNICA NAŠEGA TEDNIKA

Te dni obhaja Naš tednik, glasilo Narodnega sveta koroških Slovencev, 35-letnico izhajanja. Za to priložnost bo list v nedeljo, 18. t.m., priredil v Bilčovsu praznik z bogatim kulturnim sporedom. Urednikom Našega tednika in vsem, ki pri listu kakorkoli sodelujejo, ob tako pomembni obletnici iskreno čestitamo, z željo in globokim prepričanjem, da bo Naš tednik še dalje zvest glasnik naših bratov na Koroškem in posrednik njihovih potreb, zahtev, želja in pričakovanj, zlasti kar se tiče prizadevanj za nadaljnji narodni obstoj ter vsestranski razvoj na domači zemlji.

tem pogledu, je dejal govornik, najbolj odgovorni, saj je treba oboroževanje zaustaviti tam, kjer se je tekma začela in od koder se v krogih razširja na vse strani«. »Oboroževalna tekma« — je nedeljeval — »je blokovska kategorija, je odvisna od zaupanja in stopnje volje po sporazumevanju med voditeljema blokov«. V tej zvezi je Ribičič opozoril, kako so na zadnji konferenci neuvrščenih poudarili, da mir ne more temeljiti na še tako popolni blokovski delitvi sveta, temveč na spreminjanju mednarodnih razmer, v katerih bodo svoboda, neodvisnost, enakopravnost in enaka varnost zagotovljene slehernemu narodu in vsem 160 članicam Združenih narodov«. »V tem smislu Jugoslavija podpira prizadevanja Združenih narodov, je naglasil govornik, in tudi zelo pomembna množična mirovna gibanja, če so resnično mirovna in v funkciji miru, ne pa enega ali drugega bloka«.

Slavnostni govornik je nato zelo jasno obrazložil stališče, ki ga Jugoslavija zavzema do vprašanja narodnih manjšin, so ta stališča ustavni del jugoslovanske politike

Pokrajinski tajnik SSK Zorko Harej o aktualnih problemih

Po zelo kratkem počitniškem premoru se je tudi na Tržaškem povsem ohranila politična dejavnost. Ta teden ponovno zaseda tržaški občinski svet, ki ima na dnevnem redu izvolitev župana in občinskega odbora. Dosedanji župan iz vrst Liste za Trst je odstopil, skupno z odborom, ki so ga poleg Liste sestavljali predstavniki strank tako imenovanega laično-socialističnega bloka. Enaka usoda je doletela predsednika tržaške pokrajinske uprave in njegov odbor, ki sta prav tako odstopila. Obe najvažnejši izvolitvi upravi na Tržaškem sta torej v popolni krizi. Kako se misli ta kriza rešiti? To vprašanje smo postavili prof. Zorku Hareju, pokrajinskemu tajniku Slovenske skupnosti na Tržaškem.

— Kriza na tržaški pokrajini in občini traja nekaj let. Skoraj smo pozabili na stalnost in urejenost, ko so izvoljeni predstavniki ostali na svojih mestih vso mandatno dobo: ali sprememba večin in odbora ali njun padec s sledečo komisarso upravo ali, kakor se je zgodilo letos, ko je bil proračun izglasovan spričo obljube, da odbora na občini in pokrajini po izglasovanju proračuna odstopita, kar se je dejansko zgodilo. Zdaj se ustvarja nova večina po vzorcu večine na deželi, ki bo trajala verjetno do prihodnjega proračuna, torej največ šest do osem mesecev. Premalo časa, da se človek vpelje v delo, ga organizira in začne učinkovito delati. Manjkata čas in kontinuiteta, da bi odborništva zaživela in mogla dobro opravljati svojo nalogo. In ta nestabilnost in negotovost slabo vplivata tudi na podrejene urade. Na sestankih so se predvidela tudi vodstvena mesta: mesto župana naj bi pripadlo KD, mesto predsednika pokrajine PSI, mesto podžupana republikancu in mesto starejšega odbornika na pokrajini KD. Kaj pa druge politične sile? Nakazana je bila možnost, da Listo podpre MSI. Na občini razpolagata z večjim številom glasov kakor nastajajoča koalicija; na pokrajini je njuno število enako. Da bi prišlo do trdnih in učinkovitih večin, bi se morale povezati dve od treh velikih strank, ki so po številu prejetih glasov Lista za Trst, KPI in KD, kar v sedanjih razmerah ni mogoče. Tako živimo iz dneva v dan škodo prebivalstva in političnega razreda, ki izgublja ugled, ker kakorkoli že ni sposoben upravljati občine in pokrajine.

Na deželnih volitvah v letošnjem juniju je Slovenska skupnost dosegla lep uspeh prav na Tržaškem. Ste zadovoljni s tem uspehom in kaj vam pomeni postopno vračanje zaupanja precejšnjega števila volivcev slovenski politični organizaciji?

— Vsakdo, ki čuti z našo stranko, mora biti zadovoljen z uspehom, ki ga je SSK dosegla na zadnjih volitvah. V resnici nismo upali na tolikšen porast glasov. Da se omejim samo na tržaško pokrajino, je osemstideset glasov, ki smo jih prejeli več kot na zadnjih deželnih volitvah 1978, veliko, zlasti če upoštevamo, da je veliko naših tradicionalnih volivcev v tem času umrlo, da število tržaškega prebivalstva upada, kjer Slovenci nikakor nismo izvzeti. Dobili smo glasove od drugih strank, ki jih Slovenci tradicionalno volijo, a dobili smo glasove tudi od mladine, kar je razveseljivo in spodbudno. Naši ljudje vedno bolj čutijo, da je slovenska stranka njihova stranka in da je najbolj naravno in prav, da dajo njej svoj glas. Ko bi bili enotni in ne tako razpršeni v raznih strankah, kakor smo, bi bila naša politična teža veliko večja. Stranka velja v političnem življenju toliko, kolikor gla-

sov dobi na volitvah in kolikor predstavnikov ima v javnopravnih organih. Varljivo je zanašati se, da nam bo večina pomagala, ker smo majhni, ubogi, drugačni. To se lahko zgodi, a ni pravilo. Narod potrebuje konkretnih dejanj, samozavesti, poguma: zanašati se mora predvsem na svoje moči. Zato smo bili zmeraj za skupne slovenske akcije o važnih problemih, ki so zadevali ali zadevajo slovensko narodno skupnost. Rast glasov za SSK je bila vidna že na zadnjih upravnih volitvah lani, zlasti na volitvah za krajevne sosvete. Letošnji volilni uspeh ni torej nenavaden pojav, ampak je sad, ki je zorel že v prejšnjem času in nedvomno predpostavlja tudi prisotnost in delavnost stranke ter njene politične usmerjenosti.

Kako si razlagate dejstvo, da novi predsednik vlade, socialist Craxi v svojih prvih uradnih nastopih v parlamentu sploh ni omenil problematike slovenske narodne manjšine v Italiji, čeprav je bil na to opozorjen (za to je poskrbel senator Fontanari)?

— Sedanji predsednik vlade Craxi je v svojih uradnih nastopih omenil dolino Aosta, Južni Tirol, ni pa omenil slovenske manjšine, čeprav je bil na to opozorjen in bi ga zato težko opravičilo, da je pozabil. Njegovo vedenje je v tem pogledu dosledno. Se še spominjate, ko ni pustil na Trgu Unità, da kdo spregovori ali samo pozdravi v slovenščini? Vidno je, da raje zataji nekaj Slovencev, da pridobi veliko več italijanskih glasov. V Beogradu je letos spomladi obljubil zaščitni zakon za Slovence. Toda to je že daleč. Nastala je vladna kriza in pripeljala Craxija na predsedstvo vlade. Veliko bo seveda odvisno od njega, če pridejo kdaj osnutki za celovito zaščito Slovencev v Italiji v diskusijo v parlament in pride do zaželenih in toliko obljubljenih zakonskih zaščit.

Ali se vam ne zdi nujno, da Slovenci z novimi odločnimi nastopi nekako izsiliijo od sedanje vlade in predvsem od njenega predsednika, da zavzame stališče do zahteve celotne naše manjšine po globalni zakonski zaščiti?

— Kakor sem že nakazal, samo s skupnimi močmi Slovenci lahko vplivamo na pristojne fo-

rume v Rimu in dosežemo, da pristojne komisije obravnavajo zakonsko zaščito Slovencev v Italiji in jo nato obravnava parlament. Menimo pa, da se mora prej pri nas ustvariti nam naklonjen ambience, ki bo voljan sprejeti in uresničiti zaščitne zakonske norme in je naklonjen našim težnjam in naporom, da se naš narod na teh tleh ohrani in razvija. V svojih političnih in upravnih programih postavljamo vedno zahtevo, da bi dežela, pokrajina in občina, v pričakovanju globalne zaščite slovenske jezikovne skupnosti v Italiji, uresničevale tiste pobude, ki so življenjsko važne za pripadnike naše manjšine.

S katerimi vprašanji se trenutno ukvarja Slovenska skupnost na Tržaškem?

Vsakanji problem, s katerim se ubada pokrajinsko vodstvo SSK, je sestava z drugimi političnimi tajništvi večin, ki naj bi upravljale tržaško občino in pokrajino. Kam bodo privedli ti naši napor, bomo videli že v prihodnjih dneh, ko bo tržaški občinski svet izbral novega župana. Pokrajinski svet se bo zbral prihodnji teden. Po poletnem premoru bodo spet začele delovati strokovne komisije, ki delujejo v okviru stranke. Zaradi nekaterih odprtih problemov na začetku šolskega leta je sklicana šolska komisija. Poleg tega sekcija za Barkovlje, Rojan in Greto ter mestna sekcija pripravljata zadnji letošnji Naš praznik, ki bo prihodnjo soboto in nedeljo v Barkovljah.

—O—

SLOVENSKA SKUPNOST
Sekcija Rojan - Greta - Barkovlje
in Mestna sekcija vabita na

NAŠ PRAZNIK
V BARKOV LJAH

ki bo v soboto, 17., in nedeljo, 18. septembra 1983, na sedežu Slovenskega kulturnega društva Barkovlje (ul. Cerretto 12), vhod na ul. Bonafata.

SPORED:

v soboto ob 17.00 odprtje kioskov
ob 20.00 družabnost ob zvokih ansambla TAIMS
v nedeljo ob 16.00 odprtje kioskov
ob 17.30 nastop zbora Fanje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja
govorila bosta pokrajinski svetovalec in tajnik SSK dr. Zorko Harej in občinski svetovalec prof. Aleš Lokar
od 19.00 dalje bo igral ansambel TAIMS
V primeru slabega vremena bo praznik v društveni dvorani.

Pomembno srečanje v Tridentu

V Tridentu je bilo 9., 10. in 11. t.m. tridnevno srečanje na temo Evropa in njeni problemi danes.

Srečanje je organizirala stranka PPTT-UE, katere predsednik je senator Fontanari, ki je v senatu pred kratkim vložil zakonski osnutek Slovenske skupnosti za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Na zborovanju, ki je imelo tudi kulturni značaj, je v petek nastopil moški pevski zbor »Mirko Filej« iz Gorice, ki je žel veliko priznanja.

V soboto pa je bila okrogla miza, ki jo je vodil senator Fontanari, glavna referata pa sta imela evropska poslanca Petrilli (DC) ter Dalsass (SVP). Intervenal je tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je predvsem poglobil narodnostne probleme v okviru združene Evrope in se seveda dlje zaustavil ob problematiki slovenske narodnost-

ne skupnosti v Italiji, ki je še zmeraj v pričakovanju svoje celotne narodnostne zaščite. Dr. Štoka se je zavzel za čimvečjo povezanost med raznimi narodnostnimi, etničnimi in jezikovnimi skupnostmi ne samo v Italiji, ampak v celotni Evropi. To tudi v vidiku bodočih evropskih volitev, ki so pred nami.

Od Slovenske skupnosti sta bila na manifestaciji v Tridentu prisotna tudi deželni tajnik dr. Andrej Bratuž ter pokrajinska odbornica Marija Ferletič. Predstavniki Slovenske skupnosti so imeli s senatorjem Fontanarijem poglobljene razgovore o vsebini zakonskega osnutka Slovenske skupnosti za globalno zaščito in o poti, ki jo ta problematika začenja v parlamentu. Senator Fontanari je ponovno zagotovil vso svojo angažiranost. V tem smislu, to je, da bi problematika Slovencev bila čimprej in pravično rešena.

NA ŠOLI »JOŽEF STEFAN« V TRSTU REDEN POUK

Slovenska javnost na Tržaškem si je pred dnevi nekoliko oddahnila, ko je zvedela, da se bo začel redni pouk na policijskem zavodu za industrijo in obrt »Jože Stefan« v Trstu. Do tedaj je namreč grozila nevarnost, da letos na tej šoli sploh ne bo pouka, ker je bila pokrajinska uprava iz varnostnih razlogov prepovedala vstop v šolsko poslopje. Pristojni odborniki tržaške občine in pokrajine pa so pred dnevi v soglasju s tehničnimi izvedenci ugotovili, da se z nekaterimi manjšimi deli lahko zagotovi varnost dijakov in profesorjev, zaradi česar je pokrajinska uprava takoj preklcala prepoved vstopa v šolsko poslopje. Zadeva pa ostaja kljub temu nekam zagonezna, saj se lahko upravičeno vprašamo, kako je mogoče, da pokrajinska uprava najprej izda tako strog ukrep, kot je prepoved vstopa v šolsko poslopje, nato pa se takorekoč čez noč premisli in dejansko prizna, da se je bila preneglila. To šolo letos obiskuje skupno 180 dijakov.

IZPOPOLNJEVALNI SEMINAR ZA ŠOLNIKE

V Kulturnem domu v Trstu je bila v torek slovesna otvoritev izpopolnjevalnega seminarja za slovenske šolnike na Tržaškem. To je že 19. seminar, ki so ga pristojne šolske oblasti priredile za slovensko učno osebje. Ob prisotnosti številnih šolnikov in predstavnikov kulturnega in javnega življenja so na otvoritvi govorili šolski skrbnik De Rosa, zastopnica šolskih organov socialistične republike Slovenije Majda Poljanšek ter ravnateljica znanstvenega liceja France Prešeren v Trstu Laura Abram, ki je orisala program letošnjega seminarja. Ta je razčlenjen v pet ciklov, od katerih so prvi trije že v teku, oziroma so že končani. Seminar obsega teoretično in praktično delo za vse vrste naših šol, od otroških vrtcev pa do višjih srednjih šol.

Dva nastopa MPZ Vesela pomlad

V torek, 6. septembra, je bila v župni cerkvi v Bazovici vsakoletna maša za štiri bazoviške junake, ki so tega dne leta 1930 padli pod streli na bazovski gmajni. Pri maši je poleg domačega zbora in recitatorja M. Kravosa sodeloval tudi Mladinski pevski zbor Vesela pomlad in s svojim lepo ubranim petjem izrazil svojo hvaležnost bazoviškim žrtvam.

Po maši je sledil koncert zbora Vesela pomlad. Pod vodstvom Franca Pohajača je zapel vrsto pesmi, ki gredo od polifonskih skladb klasičnih avtorjev do slovenskih ponarodelih in umetnih pesmi. Zbor od nastopa do nastopa lepo napreduje pod skrbnim in požrtvovalnim vodstvom diri-

cert v cerkvi sv. Marije Velike. Enajst zborov iz vse Italije je nastopilo z izbranim programom nabožnih skladb. Sveži in čisti glasovi mladih pevcev so osvojili srca številnega občinstva. MPZ Vesela pomlad z Opčin je nastopil s štirimi pesmimi. Tudi na tem nastopu je pokazal zlitost in čistost glasov ter lepo predstavil Slovence italijanskim vrstnikom in ostalemu občinstvu.

M. P.

Kmetijski dnevi v Dolini

Dolinska občina letos že tretjič prireja »Kmetijske dneve«, ki bodo od petka, 16., do ponedeljka, 20. septembra. Njih uradna otvoritev bo v petek ob 19.30 z okroglo mizo na temo: »Utrditev, razvoj in integriranje kmetijskih dejavnosti v obmejnih regijah«, pri kateri bodo sodelovali predstavniki Avtonomne dežele F-JK, SR Slovenije, Tržaške trgovinske zbornice, Gospodarske zbornice Ljubljana, Kraške gorske skupnosti, Tržaške pokrajine ter področnih sindikalnih organizacij.

V soboto ob 17. uri bo ocenjevanje grozdja, živino pa bodo ocenjevali v nedeljo ob 13.30. Nagrajevanje živine in grozdja bo na sporedu v nedeljo ob 18. uri.

Vse dni od sobote do ponedeljka se bodo vrstile razprave in predavanja o vinogradništvu, agroturizmu, zajcerezji, o sadjarstvu in čebelarstvu. Na sporedu so tudi kulturni nastopi. Tako bodo v petek ob 21.30 nastopili primorski harmonikaši, v soboto ob 17.30 bo nastopil pihalni orkester, v nedeljo ob 18.30 pa bo nastop folklorne skupine italijanske narodnosti iz Jugoslavije.

Na prireditvi v Dolini bodo tudi številne razstave. Razstavljali bodo govedo, prašiče, zajce in perutnino ter raznovrstne poljedelske in živinorejske pripomočke.

V nedeljo je ob 9. uri na sporedu tudi slikarski extempore za osnovnošolce. Za temo so izbrali čebelarstvo.

Kot je razvidno iz zgornjega naštevavanja, bodo letošnji »Kmetijski dnevi« v Dolini sorazmerno bogata prireditve. Upati je, da bodo poživili zanimanje za kmetijstvo na tržaškem Krasu, ki je bilo v zadnjih desetletjih le preveč zanemarjeno.

ROMANJE V RIM

Vpisovanje za romanje v Rim ob kanonizaciji patra Leopolda Mandića se povsod zaključuje v torek, 20. septembra. Kakor že objavljeno, sprejemajo prijave: uprava Katoškega glava v Gorici, župnišče v Nabrežini in knjigarne Fortunato v Trstu. Na teh vpisnih mestih potrebne informacije. Čas vpisa za potovanje v Rim je kratek, ker moramo takoj s predplačilom potrditi naš prihod. Prosimo za razumevanje. Hvala!

genta v intonanci čistosti in dinamičnem oblikovanju pesmi, ki pride do izraza predvsem v pianih.

V petek, 9. septembra, pa je zbor nastopil kot gost na reviji združenja Pueri cantores v cerkvi sv. Marije Velike. Od četrtega do nedelje je namreč imela kongres v Trstu federacija Pueri cantores. Ob tej priliki so zbori, ki so prišli v Trst iz vse Italije, sodelovali pri raznih manifestacijah, liturgičnih srečanjih in koncertih. Osrednja manifestacija je bila prav kon-

Študijski dan Slovenskega kulturnega kluba

V soboto, 10. septembra, je bil na Repentabru študijski dan, ki ga je, podobno kot prejšnja leta, organiziral Slovenski kulturni klub. Dan se je začel s predavanjem, ki ga je imel sociolog in publicist prof. E. midij Susič, z naslovom »Slovenska in italijanska kultura na prelomu«.

Dr. Susič je svoje predavanje osredotočil na vprašanje narodnostne identifikacije, s katerim se takorekoč vsak dan soočamo manjšinci. Sveda je to vprašanje veliko manj občuteno s strani pripadnikov večinskih narodnostnih skupnosti. Sociolog se je v svojem predavanju dotaknil pojmov, kot so matica, manjšina, dominantna skupnost in nato obravnaval kompleksne odnose med različnimi narodnimi skupnostmi. V tej zvezi je spregovoril o etnocentrizmu, šovinizmu, asimilaciji ipd. Poudaril je važnost obojestranskega soočanja med večino in manjšino na osnovi kulturnega pluralizma, v katerem mora vsaka komponenta ohraniti lastno kulturno in narodno samobitnost.

Popoldne sta prof. Marta Ivašič in častnikar Ivo Jevnikar govorila na temo: »Plu-

ralizem ovira enotnost? Ali enotnost uničuje pluralizem?«. Ivašičeva je v svojem posegu poudarila, da je tudi med nami raznolikost v kulturi in tudi v politiki predvsem bogastvo. Ivo Jevnikar pa je obrazložil pomen strpnosti med Slovenci v Italiji za uspešno skupno nastopanje na političnem področju. Poudaril pa je, da ne gre žrtvovati ideološkega razlikovanja na oltar votlega »sloglaštva«. Po njegovem bi danes Slovenci v Italiji lahko zadostili potrebi po večji politični enotnosti z ustanovitvijo Narodnega sveta, ki bi povezoval politične komponente naše narodne skupnosti.

V debati, ki je sledila, so diskutanti večkrat obžalovali, da je med nami še zelo živo sektaštvo. Spregovorili so tudi o dilemah, pred katerimi se nahaja slovenski volilec.

Oba predavatelja sta poudarila važnost srečanj, kakršno je bilo na Repentabru, še posebno med mladimi, med katerimi vlada veliko nepoznavanje različnih idejnih in političnih stališč.

Marjan Breclj

OBČINA REPENTABOR

VZPI - ANPI Sekcija REPENTABOR

K.D. »KRAŠKI DOM«, REPENTABOR

DRUŠTVO SLOVENSKEGA LOVCEV

»DOBERDOB«

vabijo na odkritje spomenika

»VSEM ŽRTVAM FAŠIZMA«

Col - 18. septembra 1983 ob 16.00 uri

Spored:

- priložnostni govor
- slavnostni govor: Milan Pahor
- godba na pihala iz Logatca
- pevski zbor »Vasilij Mirk« s Proseka - Kontovela
- kulturno društvo »Kraški dom«, Repentabor
- kulturni delavci iz Tržiča na Gorenjskem

Kaj se dogaja v Gorici?

Ko smo pred dnevi dobili v roke turinski dnevnik »La Stampa« z dne 8. t.m., smo naravnost osupnili ob branju še kar dolgega članka, ki ga je iz Gorice posredoval neki Francesco Santini. Pisu se pozna, da nima najmanjšega pojma o zgodovini Gorice in naših krajev na splošno, saj je navrgel na papir sestavek, za katerega je predvsem značilen slog žal mnogih italijanskih piscev v razne liste in revije: visokodoneče besede, ki naj pri bralcih za vsako ceno vzbujajo senzacijo, čeprav so v resnici še tako puhle, protislovne in v zgodovinskem pogledu pod vsako kritiko.

Toda njegovo besedičenje nas ne bi prav nič zanimalo, če med bežnim prebiranjem sestavka ne bi opazili, da avtor navaja imeni goriškega nadškofa Bommarco in župana Scarana.

Naravnost zaprepaščeni smo bili, saj nismo skoraj mogli verjeti lastnim očem, ko smo v dnevniku brali vsebino pogovora med škofom in piscem članka. Pustimo škofovo jezo in njegove usakodnevne jutranje občutke ob pogledu na znani napis na Sabotinu, saj bi vse to lahko smatrali za nekaj naivno otročjega. Zresniti pa se moramo ob njegovih izjavah o osimski mednarodni pogodbi, kajti njegove besede po našem globokem prepričanju niso v skladu ne z naravnim moralnim čutom in še manj v skladu z osnovnimi načeli mednarodnega prava. »Pod to pogodbo ne bi smelo biti italijanskega podpis«, pravi škof Bommarco. Stanje pravne negotovosti ob italijanski vzhodni meji bi moralo torej trajati v nedogled, z možnostjo takih ali drugačnih političnih manipulacij in špekulacij. Tudi ostali škofovi pogledi na prihodnost Gorice so po našem plod silno ozke miselnosti, ne glede na to, da se zdi, kot da bi bil mož skregan z vsem svetom. Ali naj bo to naslednik goriških škofov Pangrazia in Cocolina? Če drži, kar je pisala turinska »La Stampa« (do zdaj tega pisanja ni nihče zanimal), se utegne zrušiti v prah to, kar sta oba pravkar navedena škofa s tolikšnimi težavami zgradila na tako kočljivem področju, kot so odnosi med večino in manjšino ter med sosednjima državama.

Tudi župan Scarano po pisanju omenjenega dnevnika nekam čudno izpade, pri čemer velja zlasti omeniti njegovo »modrovanje« o značaju Slovanov in zlasti Slovencev ter o njihovem strahu pred asimilacijo, zaradi česar naj bi kupovali (mišljeni so Slovenci iz sosednje Slovenije) nepremičnine v samem goriškem mestnem središču. To pa se je zdaj prenehalo — pravi — ker ni denarja in je vrednost dinarja strahotno padla.

Ali se župan zaveda, kaj sploh govori? Kje ima dokaze za svoje trditve? Ali ni to hujskanje proti Slovincem? S kakšnim obrazom sprejema novogoriškega soseda in roma k njemu na obiske? Postavlja se torej cela kopica zelo kočljivih vprašanj, ki bi jih morali pristojni politični krogi v interesu same Gorice in njene prihodnosti čimprej razčistiti.

Te besede smo napisali s težkim srcem, vendar smo smatrali za svojo dolžnost, da smo bralce opozorili na izvajanja najvišjih predstavnikov cerkvene in posvetne oblasti v Gorici. Ne bi namreč radi doživeli, da bi se v naše kraje vrnil stari časi ostrih nacionalnih nasprotstev in medsebojnih sumničenj, ko se je zdelo, da je omikano sožitje utvara. Mislamo, da smo tudi mi s svojim listom nekaj prispevali k spremembi nekdanjega nevarnega stanja. Od tod tudi naša globoka zaskrbljenost zaradi izvajanja pomembnih goriških predstavnikov, kot smo jih brali v turinskem dnevniku in ki jih doslej, kot smo že poudarili, nihče od prizadetih ni zanimal.

Kriza v goriški Zdravstveni enoti

Goriška Krajevna Zdravstvena Enota (KZE) preživlja v teh dneh hudo krizo, ki se je vlekla dalj časa, lahko bi rekli kar od njenega začetka. Verjetno se še vsi spominjajo, kakšne polemike so bile pred dve letoma, ko je bilo treba izvoliti predsednika in upravni odbor KZE. Prišlo je do tega, da je bil za predsednika najprej izvoljen socialdemokrat Esposito, a z glasovi tudi komunistične partije, ki ni član petstranske koalicije, ki vodi občino v Gorici in pokrajino.

Krščanska demokracija je takrat zahtevala, in po pritiskih svojih deželnih zastopnikov tudi dosegla, da je predsednik Esposito odstopil; na njegovo mesto je bil izvoljen, z glasovi petstranske koalicije, bivši senator in bivši goriški župan Michele Martina od KD. A že takoj po izvolitvi je predsednik verjetno uvidel, da voditi tako strukturo in tako neurejeno upravo ni lahka zadeva. Je treba namreč vedeti, da je zdravstvena reforma sicer lepa reč, a v Italiji se velikokrat in v številnih primerih dogaja, da se stvari začenejo zapletati, da se odgovornost prenaša od leve proti desni in še podožne, hujše stvari. In tako se je godilo tudi v goriški zdravstveni enoti: podtikanja, sumničenja, klientelizem. Nihče ni za nobeno stvar odgovoren, uradniki se izogibajo vsake odgovornosti, skratka: v začetku je vladal popoln kaos. Danes je stanje morda nekoliko boljše; a kdor ima opravka s to upravo, lahko sam ugotovi, kako stvari stojijo.

Tem zapetljajem so se s časom pridružile še dostikrat neutemeljene zahteve sindikalnih organizacij, vodstvo KZE ni sploh upoštevalo njihovih prošelj, trenje je narasčalo, tako da je danes tudi s tega vidika v KZE pravi kaos. In vrhu vsega pritožba nekega občana iz Tržiča je položaj še poslabšala, tako da je danes ves upravni svet prijavljen sodišču. Na podlagi te pritožbe je namreč sodnik iz Tržiča sprožil sodnijski postopek proti odgovornim organom KZE z obtožbo, da niso javni laboratoriji zadovoljivo opravljali svoje funkcije, zaradi česar so se morali uporabniki posluževati privatnih laboratorijev za izvide. V teku so preiskave.

Jasno je, da vse to porazno vpliva na delovanje zdravstvenih organov, obenem pa tudi na politično življenje v goriški pokrajini. Gotovo bo nastala situacija ustvarila težko vzdušje med političnimi partnerji na Goriškem, vzdušje, ki ni sicer najbolj idealno zaradi nastajanja določenih koalicij v Tržiču, Ronkah in Gradežu. Verjetno se bo KD sprijaznila z nastalim položajem

in bo prav gotovo zopet postavila na mizo pogajanj mesto predsednika KZE, kajti v italijanski politiki je že pač tako, da se doseženemu ni mogoče odreči. V primeru KZE gre za vse prej kot prestižno mesto, predsedstvo te ustanove ni nič privlačnega, kajti v njenem okviru se dogajajo čudne stvari. Tako se pač govori na Goriškem...

—o—

DR. SARDOČ 85-LETNIK

Pred nekaj dnevi je slavil v Gorici svoj 85. rojstni dan dr. Dorče Sardoč, nadvse znana osebnost v našem zamejskem, primorskem prostoru, kjer je bil zelo aktiven na vseh področjih javnega življenja. Bil je med vodilnimi osebami v boju proti fašistični strahovladi, zato ga je posebno fašistično sodišče obsodilo leta 1941 na smrt, kasneje pa je bil pomiloščen na dosmrtno ječo. V Trstu je opravljal poklic zobozdravnika, a ni opustil tudi drugih obveznosti do našega narodnega prebujenja in vsestranskega delovanja. Pred leti se je preselil v Gorico; večkrat ga vidimo, kako pogumno kot mladenič »maršira« po goriških ulicah in njeni okolici. Zelimo mu, da bi še dolgo let ostal pri zdravju in se pripomogel pri našem narodnem delu.

UMRLA JE

JUSTINA HUMAR vd. MIKLUS

V goriški bolnišnici je 29. avgusta za vedno zaspala Justina Humar vd. Miklus. Vsi Števerjanci smo jo dobro poznali kot verno in narodno zavedno ženo, ki nam mora ostati v dobrem spominu in za zgled.

Pokojnica se je rodila v številni »Pirovi« družini v Števerjanu. Poročila se je leta 1938 z Izidorjem Miklusem in v zakoncu sta se rodila sinova Hadrijan ter Emil. V vojni vihari je prestala mnogo bridkega. Njen mož je zginil v partizanih, nihče ne ve ne kje ne kako. Zato je svojega ljubkega Izeta čakala do konca vojne in še po njej v upanju, da se bo morda le kdaj vrnil. Ostala je mlada vdova z dvema majhnima otrokoma in s starim očetom. Na Paluški je trdo garala, bila je skrben gospodar, a vedno pogumna in vedra ter dobra družinska mati. Ko sta fanta že odrasla, si je njena družinica zgradila lep dom v Gorici, kamor se je preselila l. 1965.

Zadnja leta je mirno in Bogu vdano prenašala srčno bolezen. Hudo je ošibila šele pred nedavnim in nas nepričakovano zapustila. Na zadnjo pot na števerjansko pokopališče smo jo pospremili v lepem številu.

Naj počiva v miru!

M. H.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame

Justine Humar vd. Miklus

se iskreno zahvaljujemo msgr. Francu Močniku, ki je skupno z župnikom don Silvijem vodil pogrebno mašo in obred, cerkvenemu zboru za občuteno petje ter vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin.

Sinova HADRIJAN in EMIL
z družinama ter ostalo sorodstvo

Gorica, Podgora, Števerjan, Trst, 5. septembra 1983.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova revija: Celovski zvon

Na teh straneh smo že nekajkrat bežno omenili nedavno ustanovitev revije *Celovski zvon*. Ker gre za pomemben dogodek v slovenskem kulturnem življenju, je prav, da se ob njem nekoliko manj površno pomudimo.

Nova revija se odprto navezuje na veliko slovensko revijalno tradicijo, ki jo je začel leta 1870 Stritarjev dunajski *Zvon* in jo od 1881 do 1941 nadaljeval *Ljubljanski Zvon*. Gre za pomenljivo navezovanje, s katerim hočejo ustanovitelji nove revije predvsem poudariti potrebo po kontinuiteti v slovenskem kulturnem in sploh narodnem življenju v prepričanju, kot piše reviji na pot njen glavni urednik dr. Reginald Vospersnik, »da bomo le v živi in nepretrgani verigi vsega, kar je slovenski človek od prvih zapisanih besed in prvih ljudsko-umetniških predmetov do danes ustvaril na področju materialne in duhovne kulture, mogli preživeti. (...) V živi verigi naše zgodovinske istovetnosti bomo morali prisoditi vsemu, kar nas je oblikovalo, večjo pozornost, kakor se je to dogajalo doslej«.

Izhajajoč iz podobnega spoznanja, da bi Slovenci morali živeti bolj »iz zgodovine in njenih izkušenj in sporočil«, je že pred leti brez uspeha skušal obnoviti isto revijalno tradicijo Bojan Štih, eden današnjih najboljčutljivejših zaznavalcev slovenskega narodnega utripa. Štihov zapis v *Naših razgledih* iz leta 1981 ob stoletnici ustanovitve *Ljubljanskega Zvona* zdaj nanovo priobčuje prva številka *Celovškega Zvona*, ki na prvih straneh prinaša tudi pogumno Štiho razmišljanje ravno na temo »Kultura in kontinuiteta«.

Vsemu temu navkljub pa bi mogoče utegnili koga le nekoliko presenetiti odločitev ustanoviteljev nove revije, da se v znamenju kontinuitete navežejo prav na zvonovsko revijalno tradicijo, ki je bila svobodnjaško usmerjena. *Celovski Zvon* hoče namreč biti »na krščanskem pogledu na svet in kulturni enotnosti vseh Slovencev osnovana publikacija slovenskih kristjanov in vseh, ki iščejo z njimi pogovor«. V zapisu Vinka Ošlaka »Kako približno se je začelo...« lahko beremo, da je ravno »Stritarjeva liberalistična dediščina« dala povod za enega izmed ugovorov tistih, ki so se zlasti na Koroškem potegovali, da bi revijo kako drugače krstili. V tej zvezi pa Ošlak pripominja, da pri dokončnem poimenovanju revije ni ustanovitelje zanimal »Stritarjev nazorski profil, temveč zgolj literarno-zgodovinska naveza«.

Poleg globoke zasidranosti v slovenski zgodovinski istovetnosti in v krščanstvu, ki je to istovetnost sooblikovalo in jo še sooblikuje, pa bo duhovni profil nove revije, kot rečeno, bistveno opredeljevalo tudi načelo kulturne enotnosti vseh Slovencev. Tu ne gre za zgolj formalno sklicevanje ali za oživiljanje običajnih koncepcij enotnega slovenskega kulturnega prostora. Gre za odraz neke že obstoječe resničnosti živih kulturnih stikov, ki povezuje slovenske katoliške kroge osrednje Slovenije, zamejstva in zdomstva in ki doslej še ni imela možnosti za celovitejšo izražanje, če izvajamo vsakoletna kulturna srečanja na Dragi. Tak vseslovenski značaj *Celovškega Zvona* dokazuje že sestava njegovega uredniškega odbora, katerega člani so: glavni urednik dr. Reginald Vospersnik, tehnični urednik dipl. inž. Franc Kattinig, lektorica dr. Marija Spieler, vsi iz Celovca, kjer bo revija štirikrat letno izhajala, in še dr. Anton Stres iz Ljubljane, dr. Alojz Re-

bula iz Trsta, dr. Alojzij Ambrožič iz Toronta v Kanadi ter dr. Katica Cukjati iz Buenos Airesa v Argentini. Kot primerno poudarja Vinko Ošlak v že omenjenem zapisu o nastajanju revije, vse-slovenskost *Celovškega Zvona* pomeni »pluti ne le po mirni vodi skupne kulturne volje Slovencev po vsem svetu, temveč tudi pluti čez razbiti ne slovenske zgodovinske nesreče, ki še po štirih desetletjih ni našla svoje pomiritve«. V resnici je vloga, ki jo pri tem lahko odigrajo slovenski katoličani, dragocena ali kar nenadomestljiva. Upati je, da se bodo stvari po štiridesetih letih le začele premikati iz mrtve točke tudi zaradi dogodkov, kot je bilo lansko potovanje ljubljanskega nadškofa Alojzija Šuštarja med Slovence v Južni Ameriki in kot je zdaj ravno ustanovitev *Celovškega Zvona*.

Zapis Vinka Ošlaka »Kako približno se je začelo...« razgrinja markisatero podrobnost iz nastajanja te nove slovenske revije. Njeno rojstvo je plod dveh različnih pobud, od katerih je ena prihajala iz avstrijske Koroške, kjer so slovenski katoličani že dalj časa pogrešali zahtevnejšo krščansko usmerjeno kulturno revijo, druga pa iz Ljubljane in Trsta, točneje iz skupine urednikov in sodelovalcev nekdanje revije *Prostor in čas*. Obe pobudi sta se zlili lansko jesen, ko je bilo sklenjeno, da bo novo revijo založila Celovška Mohorjeva družba tudi zato, da bi publikaciji bilo omogočeno povsem samostojno in neovirano življenje.

Celovski Zvon je medtem že doživel uradno predstavitev v Celovcu, Ljubljani in Trstu. Prva številka nosi kot datum september 1983 in se le-

po predstavlja tako po obliki (za ovitek in opremo je poskrbel Jure Kocbek), kot po vsebini. Poleg že omenjenih prispevkov prinaša pesmi Gustava Januša, novelo »On« Janka Ferka, razpravo S. Stojanoviča »Marksizem kot teorija in ideologija družbe«, prevod pisma F. Engelsa K. Marxu o poljskem narodnem vprašanju, razpravo dr. A. Stresa »Nekaj filozofskih izhodišč alternativnosti«, izbor misli Simone Weil, ki jih je prevedla in jim napisala uvodno besedo Majda Capuder, razpravo dr. Andreja Capudra o kihotstvu Miguela de Unamuna, nekaj strani dnevnika pisatelja Alojza Rebule iz l. 1965, razmišljanje dr. Janka Zerzerja o odnosu med kulturo in institucijami pri koroških Slovencih, intervju s koroškim duhovnikom in kulturnim delavcem Jožetom Kopeinigom, vabilo, ki ga je napisal Josip Stritar pred ustanovitvijo *Zvona* l. 1870 ter njegove »Literarne pogovore« iz prve številke istega lista. Sledijo zapisi o pisatelju Borisu Pahorju ob njegovi sedemdesetletnici, o koroškem slikarju Jožetu Boschitzu, o nedavno umrlem literarnem zgodovinarju in pisatelju Antonu Slodnjaku in še ocene raznih knjig in publikacij. V prvem zvezku *Celovškega Zvona* je tudi rubrika »Kulturni telegrami« ki kratko poroča o kulturnih dogodkih v Celovcu, Ljubljani, Trstu, na Dunaju ter v Buenos Airesu. Zvezek sklepa označba vsebine v nemščini, italijanščini in angleščini.

—o—

NOVI JEZUITSKI PREDSTOJNIK

V Rimu je bil 13. t.m. izvoljen novi vrhovni predstojnik jezuitskega reda. To je 55-letni nizozemski pater Peter Hans Kolvenbach. Do sedaj je bil rektor papeškega vzhodnega zavoda v Rimu. Volitev se je udeležilo 210 delegatov, prisoten pa je bil tudi prejšnji glavni predstojnik, pater Arupe, ki je odstopil iz zdravstvenih razlogov.

»Martin Kačur« v dunajskem Volkstheatru

Dunajski Volkstheater je pred kratkim začel novo gledališko sezono s postavitvijo dramatizacije Cankarjevega romana »Martin Kačur«. Gre za nemški prevod dramatizacije, ki jo je v italijanščini napisal pisatelj Fulvio Tomizza in ki jo je pred leti že uprizorilo italijansko stalno gledališče v Trstu. Tomizza je svoji dramatizaciji dal naslov »L'idea lista« in prav s tem imenom se je Cankarjev Martin Kačur zdaj pojavil na odru dunajskega gledališča.

Iz pisanja avstrijskih časopisov je mogoče razbrati, da je uprizoritev dramatizacije Cankarjevega romana naletela na ugoden sprejem tako pri publiku kot pri kritiki, čeprav bi bilo pretirano govoriti o kakem posebnem navdušenju. »Kurier« npr. piše, da »predstava ni povsem vžgala, čeprav je bila na dostojni višini«. Nekateri kritiki so izrazili mnenje, da je bila režija pretirano realistično zasnovana in da zlasti ženske vloge niso dovolj prepričljivo podane. Hanss Haider pa v uglednem dunajskem dnevniku »Die Presse« predvsem poudarja kulturni pomen tega gledališkega dogodka. Po njegovem Tomizzova dramska priredba »slovenskega narodnega romana« pomeni »plemenito kulturno gesto« in »zgleden primer mednarodne kulturne politike«.

V slovenskih kulturnih krogih je seveda pozitivno odjeknila vest, da si je slovenska umetnost le na kak način spet utrla pot do gledališkega Dunaja. Ob tem kajpak ni nihče spregledal

okolnosti, da je Martin Kačur moral na Dunaj v »italijanski preobleki«, kar je dalo tudi povod za kritične pripombe. V zadnji sobotni prilogi ljubljanskega »Dela« Andrej Inkret v tej zvezi npr. takole polemično ugotavlja: »Naj se sliši še tako dlakoopsko, ampak na gledaliških lepkih je napisano črno na belem, da je v Volkstheatru na repertoarju neka drama, ki jo je napisal pripovednik Fulvio Tomizza, iz italijanščine pa prevedla Maria Gschwend. Šele iz gledališkega lista postane razvidno, da je Tomizza izdelal svojega »Idealista« po romanu slovenskega pisatelja Ivana Cankarja«. Ob tem pa je verjetno pravilna pripomba Vasje Predana v »Naših razgledih«, da se opuščanje Cankarjevega imena v naslovu ne sme zazdeti omalovaževalno, kajti se je zlasti v zadnjih časih ustalila po evropskih gledaliških navada, po kateri se navaja kot avtor dramatičator ali prirejevalec proznega besedila za oder.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

vabi k vpisu v

BALETNÓ SOLO

Sola sprejema dosedanje učenke in učence ter kandidatke in kandidate, ki so najmanj 6 let stari.

Vpisovanje in podrobne informacije ob delavnikih od 9. do 13. ure do 20. septembra v upravi SSG, Ul. Petronio 4, tel. 734265.

»Bazoviške žrtve nas učijo«

V nedeljo, 11. t.m., je bila na bazovski gmajni spominska proslava ob 53-letnici nasilne smrti bazoviških junakov. Na proslavi so govorili Vojko Colja, Filibert Benedetič, Ivo Jevnikar ter v italijanščini Stelio Spadaro. Tu objavljamo v celoti izvajanja Iva Jevnikarja, ki je govoril v imenu Slovenske skupnosti.

Letošnja 53-letnica ustrelitve Ferda Bidovca, Frana Marušiča, Zvonimira Miloša in Alojza Valenčiča soupada s 40-letnico pomembnih dogodkov. Zrušil se je fašistični režim, na primorskih tleh je razpadla italijanska oblast, oboroženi odpor proti fašizmu in nacizmu, proti zatiranju narodnih, političnih in človekovih pravic, proti rodomoru je dobil nov polet in postal še bolj množičen. Do konca vojne in osvoboditve pa je bila še dolga in tragična pot, ki se je pokazala že takoj ob nemški zasedbi.

V tem obdobju pred 40 leti so se vrtnili na svoje domove ali pa kar na nove bojne položaje številni slovenski in hrvaški obsojenci pred fašističnim posebnim sodiščem. Čakali so jih novi boji, zmage, a tudi razočaranja.

Niso se vrtnili štirje bazoviški junaki, ki so na tem mestu darovali svoja mlada življenja že leta 1930. Niso bili prve žrtve fašizma, na žalost tudi nikakor ne zadnje, a podoba in značaj teh štirih mladih mož, zasedanje rimskega sodišča za zaščito fašistične države kar v Trstu, ustrahovalni in nasilni značaj celotne sodne obravnave, odmev v matični Sloveniji in v svetu — vse to je iz bazoviških junakov naredilo enega naših najgloblje občutenih simbolov, naš ponos in našega izpraševalca vesti.

Brez bazoviških junakov in njihovih tovarišev, brez odločnega, zavestnega in doslednega odpora naših ljudi v času najhujšega in najmočnejšega fašizma bi ne bilo podlage za poznejši boj za svobodo. Naš odpor proti fašizmu se ni začel leta 1943 in tudi ne ob izbruhu druge svetovne vojne, začel pa se je že ob prvih poskusih, da se iz teh krajev izbriše naše ime in naša prisotnost.

Vedno manj je živih prič, ki so polno doživljale tiste dogodke. Ko gledamo po svetu in opažamo krivice, pokole, zatiranje, bi se morda kakemu zunanjemu opazovalcu zdelo patetično, da se vsako leto zbiramo ob tem preprostem spomeniku. A ne gre le za spomin. Bazoviški junaki niso samo simbol. Od njih se še naprej učimo. Kljub ustavi in meddržavnim sporazumom, kljub obljubam in našim naporom še vedno ne uživamo tistih pravic, ki so nam formalno zajamčene. Bazoviške žrtve nas učijo. Govorim o njihovi zvestobi, požrtvovalnosti, ki sprejme naše najhujše žrtve, tja do smrti, delavnosti, idealizma, samozvesti. Kot posamezniki in kot skupnost moramo iskati pravilne odgovore, kritično in samokritično.

Junaki, ki jih proslavljamo, se niso borili le proti diktaturi, za narodne pravice, za demokratični družbeni red in socialni napredek. Borili so se za spremembo rapalskih meja.

Naša narodna skupnost je sprejela, kar sta vojna in mirovna pogodba prinesli. Naši nazori pa gredo v smer preraščanja državnih meja, prijateljstva in sožitja med narodi. Sprejeli smo vlogo mostu med narodom in kulturama. Gradimo zamisel, da ostaja celotni naš narod povezan z enotnim kulturnim prostorom, s sodelovanjem, z odprto mejo. A tu moramo poudariti, da je italijanska država prevzela do nas jasne obveznosti. Dokler te niso v celoti izpolnjene — zamolčuje jih celo vladni predstavnik — ne moremo resnično govoriti o tem, da so odnosi med Italijo in Jugoslavijo v celoti najboljši in najbolj zgledni. A tudi ob vsem razumevanju gospodarskih težav ne moremo neprizadeto sprejemati hudih omejitev pojma odprte meje. Kot tudi z žalostjo ugotavljamo, da se kak šibkejši član manjšine pohujšuje, ko prebira polemike, recimo, o šolskih programih v matični domovini, ki kažejo na nerazumevanje narodnega vprašanja tam, od koder naj prihaja bratska pomoč.

V naši pisani skupnosti imamo pravzaprav malo enotnih stališč in nastopov. Bazoviški spomenik pa je prav gotovo vsem

nam skupen in drag. Ob njem se lahko krepi naša enotnost v življenjskih zadevah naše manjšine. S strpnostjo, dialogom, iskrenimi nazori, a tudi iz moči, ki nam jo daje naša skupna tradicija boja za pravico in svobodo, moči, ki nam jo dajejo mučenci prvega tržaškega procesa in ostali, bomo znali najti učinkovito pot naprej.

—o—

URESNIČEVANJE STABILIZACIJSKIH NALOG VELIKA PREIZKUŠNJA

■ nadaljevanje z 2. strani

Slovesnosti so se pričele že v soboto s slavnostno sejo novogoriške občinske skupščine, zatem pa so na Trnovem nad Gorico odprli spominski park na hribu Kobilnik. Tu so obnovili spomenik padlim med narodnoosvobodilnim bojem in grobnico, v kateri so pokopani borci IX. korpusa. Značilno je, da so spomenik opremili z imeni vseh padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja iz novogoriške občine, ki bodo še poznim rodovom pričala o tem zgodovinskem dogajanju. Proslave v Novi Gorici so se poleg številnih preživelih borcev IX. korpusa udeležili tudi domačini in gostje iz ostalih krajev Slovenije ter zamejstva, med njimi zastopniki slovenskih občin v Italiji.

—o—

UMRL JE FRANC KIMOVEC - ŽIGA

Slovenskega politika Franca Kimovca Žigo so v ožjem družinskem krogu pokopali danes (četrtek, 15. t.m.) na ljubljanskih Žalah. Kimovec je umrl v ponedeljek, 12. t.m., v 74. letu starosti v kliničnem centru v Ljubljani. Bil je predvojni komunist, med drugo svetovno vojno pa je sprva deloval kot sekretar komunistične partije Slovenije v Ljubljani, pozneje pa tudi na Primorskem. Ves povojni čas je bil dejaven na različnih družbenopolitičnih položajih, po upokojitvi pa je bil še vedno član sveta federacije in član predsedstva Socialistične zveze delovnega ljudstva. V zadnjih letih je bil še posebej aktiven v komisijah za odnose z verskimi skupnostmi.

Raketno vprašanje M. S.

SLOKI KAČJI PASTIR

Kmalu potem ko je nemško letalstvo med drugo svetovno vojno izgubilo bitko za zračni prostor nad Britanskim otočjem, so na slikah, ki so jih posnela britanska izvidniška letala onstran Rokavskega preliva, zapazili skrivnostne konstrukcije. Proti nebu se je vzpenjala čudna cesta, ki je ob koncu nepričakovano obvisela v zraku ... Kmalu se je izkazalo, da so bila to vzletišča za izstrelke V-1, ko je začel njihov smrtni tovor sejati razdejanje in smrt po londonskih četrtih. V-1 niso bile rakete v pravem pomenu besede, marveč daljinsko vodena reakcijska letala. Potrebovala so dolgo vzletišče in bila so ranljiva zaradi svoje sorazmerno nizke hitrosti. Nem-

ška vojna tehnologija je ta pristop kmalu opustila in izdelala V-2, ki je imela že vse značilnosti moderne rakete.

Zamisel izstrelka, ki naj bi bil v resnici avtomatsko vodeno reakcijsko letalo, je pred nekaj leti spet oživila ameriška vojna tehnologija. V scenariju sodobnega »konca sveta« je temu orožju odmerjena svojstvena vloga.

Denimo, da se je zgodilo nepopravljivo: osrednje vojaško poveljstvo posreduje ofenzivnim središčem predsedniški ukaz za vojaški protiudar. Opustili bomo podrobno opisovanje mrzlične dejavnosti, ki v trenutku zajame ves vojaški aparat Združenih držav. Pozornost bomo usmerili le na letališke steze v Severni in Južni

Dakoti, od koder vzletajo že zastareli strateški bombniki B-52. Vsak prenaša do največ dvajset približno sedem metrov dolgih slokih predmetov bleščečega videza. Podobni so orjaškim cigaram. Podobnost s cigarami pa se nenadoma neha nekje nad zaledenimi planjavami ob Severnem tečaju, ko na povelje iz komandne kabine letala nenadoma zapustijo bombnikova krila, na katera so bili pritrjeni in se usmerijo proti 1500 kilometrov oddaljenim ciljem na sovjetskem ozemlju. Iz trupa bliskneta na dan dve kratki in svetli krili s silo, ki bi lahko presekala človeka na dvoje, v ozadju se pojavijo šobe za zrak in oglašajo se brnenje motorja. Predmet je sedaj podoben slokemu in elegantnemu kačjemu pastirju. Komunikacije z bombnikom so pretrgane in vodenje letala-bombe prevzame samodejen računalnik, ki ga vodi komaj 15 metrov nad morsko ali kopensko površino do cilja. Če mu vgrajena čutila najavijo oviro, se bo nadjno vzdig-

Demokracije ni mogoče obvarovati...

■ nadaljevanje s 1. strani

demokracije izpred desetih let? Gotovo ne. Bistveno so v tedanje čilske razmere posegli tudi zunanji dejavniki. Parlamentarna komisija, ki jo je v ZDA vodil senator Church, je že pred leti obelodanila vsaj nekatere dokumente, ki dokazujejo, da je Nixonova administracija metala Allendeju polena pod noge ves čas njegovega predsedovanja v prepričanju, da je »čilska demokratična pot v socializem« v nepomirljivem nasprotju z interesi in načeli zahodnih demokracij. Šlo je ne samo za vsestransko podpiranje in podpihovanje čilske opozicije preko ameriške tajne službe, temveč tudi in predvsem za izvajanje gospodarskega pritiska na najrazličnejše načine, kot so ukinjanje mednarodnih kreditov in razne oblike finančnega ter trgovinskega bojkota. Allende se je tedaj seveda obrnil za pomoč na Sovjetsko zvezo, a zdi se, da je Brežnjev v duhu Jaltskega sporazumevanja z ZDA že skle-

OB ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

■ nadaljevanje s 1. strani

meni mesec september pred 40 leti tudi začetek postopnega ustanavljanja slovenskih šol v vseh krajih na Primorskem, ki so bili do tedaj pod kraljevo, fašistično Italijo. Ta pa je bila zatrla vse slovensko šolstvo v globokem prepričanju, da bo na ta način pospešila raznaroditev našega primorskega ljudstva. Kdor pripada starejši generaciji, ta se bo gotovo spomnil, s kakšnim navdušenjem so se pred 40 leti odpirale — tudi v nemogočih okoliščinah in razmerah — slovenske šole in za ceno kakšnih žrtev se je takratna mladina seznanjala z osnovami svojega materinega jezika. Ta spomin tudi z leti ni zbledel, temveč je še vedno živ v zavesti mnogih naših zavednih ljudi.

Ob začetku novega šolskega leta želimo učencem, dijakom in šolnikom, da bi bilo njihovo delo uspešno, da bi njihov trud obrodil bogate sadove, njim samim v korist ter v korist celotni naši narodni skupnosti.

nil prepustiti Čile njegovi usodi. (To naj bi npr. dokazovalo dejstvo, da se SZ ni hotela odločneje finančno izpostaviti Čilu v prid.) Čilske gospodarske razmere so se v kratkem hudo poslabšale. Plačilna bilanca se je kmalu prevesila k alarmantnim vrednostim, državni deficit je nezadržno rasel tudi zaradi obsežnih nacionalizacij, letna inflacijska stopnja je dosegla 300%. Tako so se začele pojavljati stavke, v katerih so prednjačili kamionisti, proti koncu pa tudi rudarji. In tako se je marsikateri sindikalist poleti 1973 znašel v vrstah tistih, ki so od vojske pričakovali, da odrešilno poseže.

Deset let Pinochetove diktature je dokazalo, kako bridko so se motili tisti, ki so se v politični stiski zatekali v naročje čilske vojske in policije. To kajpak velja najprej za Čilence, ki so v teh letih ne samo zabredli v še večje gospodarske težave, ampak tudi bili prikrajšani za najosnovnejše človeške svoboščine in izpostavljeni brezobzirni represiji, kateri še danes ni videti konca. Toda ista ugotovitev velja za politične voditelje ZDA in Zahoda nasploh, ki danes ne morejo mirno gledati na Čile, mogoče še manj mirno, kot so nanj gledali v triletju Allendejevega predsedovanja. Dopisniki iz Čila poročajo, da so na nedavni protimanifestaciji v Santiagu ob uradnem proslavljanju desetletnice vzpostavitev vojaške diktature izstopali številni rdeči prapori... Demokracije ni mogoče obvarovati z nasiljem.

—o—

VOLITVE NA NORVEŠKEM

Na Norveškem so imeli 12. t.m. upravne volitve. Rezultati pričajo o veliki zmagi zmernih socialističnih strank. Predvsem so pridobili laburisti, ki so dosegli skoro 40 odstotkov vseh glasov, to je dobre tri odstotke več kot na prejšnjih volitvah, konservativci pa so zgubili skoro 4 odstotke. Volilna udeležba je bila zelo nizka, saj ni presegla 67 odstotkov, kar je najmanjši odstotek po drugi svetovni vojni.

—o—

lijon dolarjev približno, to je četrtno tega, kar stane medcelinska balistična raketa Trident, ki jo lahko izstrelijo s podmornice. Ker so sorazmerno »poceni«, si jih Združene države lahko privoščijo veliko število, to pa naredi iz njih zelo nevarno strateško orožje. Dva, tri, deset je sorazmerno lahko sestreliti, stotinam pa bi ne bila kos niti najsodobnejša in tehnološko najpopolnejša obramba.

VPRAŠANJE REAKCIJSKEGA ČASA

Nevarne so tudi rakete Pershing II, vendar iz čisto drugih razlogov. Te je pred časom orisal na znanstvenem zasedanju v Moskvi osemdesetletni fizik Anatolij Aleksandrov, ki vodi Sovjetsko akademijo znanosti. Pershing II so prave rakete in kot take veliko hitreje od izstrelkov »cruise«. Zaradi sorazmerne bližine sovjetskih nevaralgičnih središč zahodnonemškimi oporiščem, s katerih bi te rakete vzletele, bi minilo samo 5 do 7 minut od vzleta do ek-

RAZPUSTITEV MEDNARODNEGA MANJŠINSKEGA ZDRUŽENJA

Našo javnost je presenetila vest o razpustitvi italijanske sekcije »Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur«. Ta ustanova si je v preteklih letih pridobila marsikakšno zaslugo, ko je italijansko javnost seznanjala s stanjem narodnostnih manjšin in opozarjala politične in kulturne kroge na manjšinsko problematiko sploh. Tajnik italijanskega odbora je bil Tržačan prof. Samo Pahor. V izjavi za slovenski radio v Trstu je izjavil, da je razpustitev posledica nespornost o pojmovanju narodnih oziroma jezikovnih skupnosti.

—o—

PAPEŽ KONČAL OBISK V AVSTRIJI

Papež je končal štiridnevni pastirski obisk v Avstriji in se je vrnil v Rim. Preden je stopil na letalo, se je zahvalil avstrijskemu prebivalstvu, predsedniku republike, avstrijskim škofom in duhovnikom ter vsem vernikom, ki so omogočili obisk. »V znaku križa — je dejal papež — smo razmišljali o zgodovini in poslanstvu Evrope in v luči te perspektive smo upoštevali tudi zgodovino in poslanstvo Avstrije«. »Se bolj smo prepričani, da sedanost in prihodnost Evrope potrebujejo močne impulze našega krščanstva. Potrebna so močna srca, ki naj osvojijo te vzgibe in jih spremenijo v akcijo«.

Papež je bil v torek na slovesnosti v dunajskem predmestju, kjer je bila pred 300 leti glavna bitka med krščansko vojsko in Turki, ki so oblegali avstrijsko prestolnico in ogrožali srce Evrope. Kasneje je Janez Pavel II. obiskal Marijino svetišče Maria Zell na avstrijskem Štajerskem. Tu se je poklonil tudi spominu madžarskega primasa, kardinala Mindszentija in se ustavil v molitvi pri njegovem grobu.

V svojem govoru v Marijinem svetišču se je papež spomnil tudi 269 žrtev južnokorejskega potniškega letala, ki so ga sestrelili Sovjeti nad Japonskim morjem in prav tako se je spomnil žrtev nasilja v Libanonu in drugod po svetu.

nil in se spet spustil nizko nad zemeljsko površje, kjer ga radarji ne morejo zaznati in kjer hitra lovska letala nimajo dovolj manevrskega prostora.

To, kar smo opisali, je zračna izvedba izstrelka »cruise«. Že iz teh kratkih oznak je zelo verjetno postalo jasno, zakaj je dobil ime »cruise« (ker njegov let spominja na križarjenje jaht v bližini obal) in zakaj vzbuja tako zagnane reakcije pri Sovjetih. Naj še enkrat poudarimo, da to ni raketa, marveč letalo in se kot tako giblje in spreminja smer, medtem ko je let rakete veliko bolj tog. Izstrelki »cruise«, s katerimi se bo opremilo Atlantsko zavezništvo v Evropi, se po zamisli ne razlikujejo veliko od teh, ki smo jih pravkar opisali. Glavna razlika je pravzaprav ta, da so po svoje enostavnejši in cenejši, ker so pač predvideni za odstrelitev s kopenskih vzletišč in ne z letalskih kril. Tudi kar se cen tiče, predstavljajo izstrelki »cruise« zelo »ugodno« rešitev, saj stanejo »le« mi-

splozije nad ciljem. To se pravi, da bi se morala Sovjetska zveza v tem času odločiti, kako naj ukrepa. Krčenje reakcijskega časa pa neizbežno vodi v drastične izbire. Aleksandrov je to jasno nakazal, ko je dejal, da predstavlja edino izbiro odločitev za protinapad, ki ga je treba sprožiti najkasneje dve do tri minute po vzletu sovražnih raket z zahodnonemškega ozemlja.

Zahodni izvedenci so trditve Aleksandrova sicer popravili, vendar ne bistveno. Po njihovem mnenju je sovjetski fizik pretiraval: rakete Pershing II bi dosegle cilje na sovjetskem ozemlju v enajstih do štirinajstih minutah. Poleg tega je njihov jedrski naboj prešibek, da bi lahko resno ogrozil betonske silose medcelinskih balističnih raket. Ne glede na te ugovore, pa ni mogoče zanikati, da vnašajo te rakete na Zahodu in na Vzhodu nevarno zaostroitev, ki je povezana prav s krčenjem reakcijskega časa. (Dalje)